

Şehrin YeniGün GAZETESİ'NİN ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR Maafızası

CİLT: 3 • SAYI: 2

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

17 ARALIK 2020 PERŞEMBE

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

**VUSLATIN 747.YILI
ŞEB-İ ARUS ÖZEL SAYI**

ANLAMAK MÜMKÜN MÜ?

Mevlana'yı anlamak kabil mi? Asırlar öncesinden söylenmiş sözleri ve dahi kastedilen asıl manayı günümüze anlık ve belleğinde kayıtlı kısır bilgiyle idrak etmek, anlamak ve anladığını değil anlatılanı söze dökmek mümkün mü? Başından beri mesnevi okumalarımın beni içten içe rahatsız eden temel sorulardan biri bu. Onun o çağ ve coğrafyada Farsça anlatımıyla kastettiği anlam çevirideki mananın birebir aynı mı? Bu bir yere daha götürüyor beni; tıpkıbasını yapılmış, sadeleşmiş anlatımlarda oradaki esasın buraya aksi ne derece sıhhatli?

Uzmanlara göre dilleri, kültürleri, çağları hemen hemen bir olan kişilerin iletişiminde bile birbirlerini tam manasıyla anlamak yani ki karşıdakinin anlattıklarını kastettiği manada kavramak oldukça zor iken nerde bundan kaç yüzyıl önce yaşamış bir âlimin sözlerindeki manaya vakıf olabilmek! Böyle bakıldığında iş bir hayli çetrefilli ve güç görünüyor. Buralara kadar gelmişken işleri biraz daha karıştıralım. Hz. Mevlana Mesnevi'sinde Kur'an-ı Kerim'in tefsirini yapıyor. Kur'an-ı Kerim ki her bir ayette yedi ayrı anlam barındıran dipsiz bir umman! Suradan biri kendi diline tercüme edilmiş mealini terennüm ettiğinde bu yedisinden yalnız bir tanesini okumuş oluyor. Hz Mevlana Mesnevi'de bu anlamlardan bir veya birkaçına değinirken ve anlatımını hikâyeciklerle, misaller vererek basitleştirmeye gayret ederken oradaki mana derinliğini ki bazen hazret gözlerini bu âleme yummuş da perdenin ardındaki öte âlemden nakleder bir hal aldığından ve ilmi ledün dili kullandığından kavramak bir hayli güçtür. Nitekim hazret böyle bir endişeyle;

"Benim sırrım değildir feryadımın"

FATMA
TUTAK

uzak, herkeste yoktur onu anlayacak göz ve kulak"

Diğer her devirde onun feryadında gizlenen sırrı anlayacak kişilerin bulunamayacağını ifade eder.

"Herkes kendine göre oldu bana yar; ama gizli kaldı benim içimdeki sır ve esrar."

"Sen Mesnevi'yi sadece okumak yahut dinlemekle istifade edebileceğini mi sanıyorsun? Mesnevi'den feyiz almak ondan faydalanmak için önce iman sahibi olmak sonra onun tavsiyelerini tutmak en önemlisi Mesnevi'yi yaşamak gerekir." ... Sen bu hakikatleri duysan da sana masal gibi gelir, kabuk görünür."

Bu sözler belli bir birikim olmadan Mevlana'yı ve fikirlerini naklettiği eserlerini idrakın bir hayli güç hatta imkânsız olduğunun açık delili. Öte yandan "Acizliğine değil iştiafına bak" diyerek de hazret bir yerden başlamanın elzemliğini insanın içini rahatlatarak sezdirmekte. Niyet ettik anlamaya o vakit. . .

Birde yukarıda nakledilenler arasında iman etmenin baş şart olduğunun belirtilmesi birilerinin son yıllarda ısrarla hazreti hümanist bir filozof giysisine büründürmeye çalışan nafiye uğraşlarını akla getiriyor. Bu akli evvellere göre Mevlana yalnızca türbesinin bulunduğu yere davet eden bir münadi gibi gösterilerek insanlar bir türbe ziyaretiyle her şeyin hallolacağını san(dır)an içi boşaltılmış düşünce akımının girdabına çekilmeye çalışılıyor.

İÇİNDEKİLER

• ANLAMAK MÜMKÜN MÜ?

FATMA TUTAK

• ÖLÜMÜ GÜZELLEŞTİREN PİR...

MELAHAT ÜRKMEZ

• İNSANCA TAMAMLANSIN HİKÂYEMİZ

AYŞE ÜNÜVAR

• KİTABINI OKU

HÜZEYME YEŞİM KOÇAK

• SERENDİP MUHACİRİ GÜL

AYŞE YILMAZ

• BİŞNEV

BÜŞRA YEŞİLBAĞ

• MESNEVİ'DE HAYVAN KARAKTERLER

ANUŞ GÖKCE

Bir Hak dostunun kurtuluşa çağırın sesine birilerinin kulağını tıkayanlar bu enjeksiyonla hem hazretin hem de çağırıcı duyan milyonların hakkına girmiş olmuyor mu? Mevzuu biraz -hatta baya- dağıttığının farkındayım. Ancak zikredilenlerin bir yönüyle de konuyla irtibatlı olduğu yadsınamaz. Bence hakikat bu; Mevlana insanları din, dil, ırk yönünden ayırmıyor amenna... Fakat pergelin sabit ayağını da iman noktasına koyduğu aşikâr... Gel, müzeye dönüştürülmüş türbeyi ziyaret et, sadeleştirilmiş ve sloganlaştırılmış birkaç cümlesini oku ama hiçbir değişimin içine girme, savunduğun batılın peşinde koşmaya devam et demediği de ortada.

Derinlere dalma ey yazıcı sen hikâyelerini anlat diyenleriniz olacaktır. Ben dahi sesinizi duyar gibiyim. Öyleyse geçelim hikâyeye...

Mollanın biri Konya'daki dergâhın kapısına el vurarak kabulünü niyaz ile talebeliğe talipkâr olduğunu bildirdi. Medrese heyeti kendisini bir sınavdan geçirerek kaydını uygun bulup kendisine talebe hücrelerinden biri gösterildi. Burada kendinden ayrı beş talebe daha bulunuyordu ve hepsi farklı hizmetlere bakıyordu. Bizim mollayı da yemekçi başına yamaklık etmesi için mutfağa verdiler. Dergâhta böyle başka hücreler de vardı ve bunların bazıları tek bir talebeye tahsis edilmişti. Bu talebelere danışman denirdi. Danışmanlık dergâhta birkaç yıl eğitim görenlerin belli sınavlardan geçerek kazandıkları bir rütbeydi. Danışmanlar isteğe göre yanlarına bir ya da iki acemi 'çömez' alabilir belli hizmetler karşılığında onların eğitimiyle meşgul olurdu. Bizim mollanın çömezlik ettiği hocası da yanına verildiği yemekçi başıydı. Molla içten içe bu danışmanlara özeniyor onlar gibi çömezlere hocalık etmek ve tek kişilik hücrelerden birine yerleşmek istiyordu. Bu şevkle bir yandan mutfaktaki vazifesini yapıyor bir yandan da danışmanlık sınavına hazırlanıyordu.

Zaman ilerledikçe bu arzusu bütün benliğini kapladı. Akli fikri gireceği imtihandıydı. Bunun için iki yıla yakın bir zaman sabırla beklemiş ahiri birkaç ay kala yarışın son çeyreğine gelmiş koşucular misali tahammül sınırını aşmış çığnemişti. Eskiden tuzsuz yağsız bulgur çorbasını, kuru arpa ekmeğini paylaştığı, derdini açtığı hücre arkadaşlarından giderek uzaklaşıyor onlardan böyle bir talep geldiğinde terslemeye varan bir üslup kullanmaktan çekinmiyordu. Mutfaktaki vazife-

lerini sirke satan bir çehreyle hızlıca yapıyor, kimselerle konuşmadan medrese duvarının gölgelediği kuytu bir köşede başını kitabına gömüyor çalışıyor çalışıyordu. Yemekçi başı iyi bir insandı. Çömezi mollanın son günlerdeki hallerini yaklaşan imtihanın heyecanına veriyor zaman zaman bir köşeye çekip yumuşak sözlerle ona nasihat ediyordu.

Molla gerçi bu nasihatleri itirazsız dinlemedeydi fakat gönül evini kaplayan hırs ateşinin dumanından bazı gerçekleri göremediği oluyordu. Nasıl görürün ki yeni gelen çömezlerden birini mutfağa vermişler o dahi yemek pişirme konusunda önceden bilgisi bulunduğundan verilen görevleri daha çabuk ve hatasız yaptığı için gelir gelmez yemekçi başının gözüne girmeyi başarmış handiye kendisini gölgede bırakmıştı. Şimdi bu hale nasıl tahammül edilirdi? Medresede görülen derslerin giderek ağırlaşması yanında imtihana hazırlık onun çoğu vaktini almasa elbet gününü gösterirdi o dünkü çömez! Neyse şimdi düşünmesi gereken husus bu değildi. Hele bir imtihanı geçsin danışmanlığa yükselsin o zaman düşünürdü.

Güzün soğuk rüzgârlarla kendini belli eden ağır bir kış çökmüştü şehrin üzerine. Tek katlı evlerin çatıları günlerdir yağın karla kaplanmış, giriş kapıları neredeyse görünmez olmuştu. Sokaklar tamamen beyaza kesmiş, yol iz belirsizleşmişti. Dergâhtaki avluyu çevreleyen ingin duvarlı talebe hücreleri de kar altında kalmaktan kurtulamamıştı. Çömezler ellerinde kürekle çatıları kürtüyor bir kısmı aşağıda birikenleri duvar kenarlarına yığarak ortada geçilebilecek yollar açıyordu. Öğle olmadan medresenin, camiinin, mutfağın ve şeyhin hanesinin önü kürenmeli dersler ve diğer işler aksamadan yürümeliydi. Sabah vakti yavaşlayan kar öğleden sonra yeniden bastırır ardından gelen ayazla etraf buza kesmeye başlarsa soğuktan el ayak tutmaz olurdu.

Avludaki hummalı çalışma sürerken dergâhın kapısı sert tokmak darbeleriyle birkaç kez çalındı. Çömezlerden biri kapıya seğirtti. Orada bulunanlar kapıyı hem de böyle sertçe çalanın kim olduğunu merak ediyor pür dikkat bekliyordu. Kapı ardına kadar açılınca içeriye saç sakalı birbirine karışmış, sırtındaki kıldan abası karla kaplı, başında yıpranmış bir Türkmen kalpağı, boynunda envai çeşit boncuktan kolyesi uzun kıvrık saç ve kırçilli sakaliyle beraber rüzgârdan savrulmuş bir âdem girdi. Kü-

çük kırmızı gözlerini kısarak avluyu boydan boya taradı. Dergâh halkı şaşkın gözlerle birbirlerine bakıyordu. Kimsenin tanımadığı bu yabancı deli olanın deliğinden çıkamadığı bu havada ne için ve nereden kalkıp gelmişti?

Elindeki boyunu aşan sopasına tutunarak içeri girdi. Az önceki azametli tavırlarından eser kalmamış gibi bir köşede ne istediğini dahi bildiremez mahcupluklarda başını yana gözlerini yere eğdi ve beklemeye başladı. Kimse ona ne istediğini sormadı. Sanki herkes sessiz sözsüz bir anlaşmanın bilgisiyyle hareket etmede, önceden aldıkları talimatları yerine getirmediydi. Yabancı, mollanın kaldığı hücreye yerleştirildi. Molla bu olanlara bir anlam veremiyor bir de kendi hücrelerine konmasına içten içe hiddetleniyordu. Mutfaktaki çömezden sonra bir de bu ne idiği belirsiz yabancı çıkmıştı. Adam gelir gelmez başköşeye yerleşmiş, üzerindeki partallarla, o kirden birbirine girmiş saç sakalıyla zavallı bir çömezin yatağına sanki kendi malıymışçasına sahip çıkmıştı. Çocukcağz çekindiği için itiraz edememiş, kapının eşliğine yeni gelen için yaydıkları eski şilteye razı olmuştu.

Yabancı çok geçmeden medresedeki derslere de katılmaya başladı. Ancak giriş çıkış saatlerine dikkat etmiyor istediği zaman dersliğe dalarak halkanın dışında ekseriya duvarın dibine esasını yasladığı yere sırtını veriyor bir dizini kaldırarak bağdaş kurup oturuyordu. Bazen de bu dikili dizin üzerine abanıp gözlerini kilimde sabitleyerek ileri geri sallanışlarda neredeyse kendinden geçercesine bir başka âleme ağıyordu. Kalam ettiğini duyan olmamıştı. Çömezlere kapalı olan zikir halkasına dahi böyle teklifsiz daldığı, aniden semaa kalkarak ne dediği anlaşılmasız sayıklamalarda cuşuhuruşa geldiği dilden dile yayılıyordu. Molla, aniden ortaya çıkmış ve kaydı dahi yapılmamış bu meczuba neden herkesin sabır gösterdiğini anlayamıyordu. Her önüne geleni dergâha kabul edeceklerdi madem neden ilk geldiği sıra kendisini sıygaya çekmişlerdi? Neyse bu soruları sormanın zamanı gelecekti elbet. Şimdilik bir divaneyle uğraşması vakit kaybından başka bir şey yapamayacaktı.

Meczup geleli iki hafta olmuştu. Kara kış şehrin üzerinde bütün şiddetiyle hüküm sürüyordu. İki gece önce başlayan kar yağışı aralıksız devam etmekteydi. Sabahları elde kürek kar küremek, yol açmak hizmetçiler ve talebeler için alışlagelmiş bir düzen halini

almıştı. Fakat dinmek bilmeyen kar akşam olmadan açılan yolları dolduruyordu. O günlerden birinde molla mutfahın kapısında adını bile bilmediği meczupla karşılaştı. İlk kez bu kadar yakından gördüğü yabancıyla göz göze gelince kalbinde şimşek çakmasına benzer bir şey hissetti. Aniden içini cız ettiren bu duyguya gayri ihtiyari elini kalbine götürdü. Arkasından gelen yemekçi başı içinde kuru arpa ekmeği ve biraz da buğday bulunan torbayı yabancıya uzattı. Birden bu sözsüz, sessiz, garip âdemle muhatap olmak zorunda kalacağını düşünerek soğuk terler dökmeye başlamıştı. Neyse ki yemekçi başı zamanında yetmişmiş ve kendisini bu sıkıntıdan kurtarmıştı. Meczup verilen torbayı sırtına aldı. Sopasıyla karları açarak dış kapiya yöneldi. Kapiyu ardından sertçe kapatıp dışarı çıktı. Molla nicedir merakını celbeden yabancıların o ekmeklerle nereye gittiğini öğrenmek için derununda müthiş bir istek duydu. Elindeki işi çömeze vererek mutfaktan çıktı ve yavaşça açtığı avlu kapısından dışarı süzüldü. Meczup köşeyi dönmek üzereydi. Molla karların kendisini engellemesine izin vermemek için elleriyle sağa sola savurarak yol almaya başladı. Hızlı olmalı onu gözden kaybetmemeliydi. Fakat köşeyi dönmeden soluk soluğa kalmıştı. Olsun yılmak yoktu! Şu divane yapabiliyorsa kendisi de yapardı. Fakat aynı yoldan yürümelerine hatta yabancıların ayak izinden gitmesine rağmen ilerlemekte güçlük çekiyordu. O ise sanki yaz günü düz bir yolda gider gibi kolaylıkla yeğrek ilerliyordu. Önlü arkalı bir viranenin önüne geldiler. Meczup viraneden içeri girdi molla da akasından. Dar bir koridordan geçtiler. Eskiden oda olduğu anlaşılabilir bir açıklığa vardılar. Yıkıntılarının ortasında yavrularına süt veren bir anne köpek görüldü. Meczup torbanın içindeki ekmekleri bir kabın içine alıp kırbaından üzerlerine su çileyerek köpeğin önüne bıraktı. Köpek can havliyle kalkıp ekmekleri yemeye koyuldu. Yabancı, işini bitirince viraneden ayrılarak yeniden yola revan oldu. Molla takibi sürdürüyordu. Meczup yol üstündeki tek katlı bir evin önünde durdu ve kapiyu çaldı. Molla kendini belli etmemek için olan biteni uzak bir yerden gözetliyordu. Az sonra açılan kapıdan ne olduğunu tam seçemediği bir şey uzatıldı. Kapiyu çalan uzatılanı alıp vakit kaybetmeden yola koyuldu.

Bir süre sonra tek tük evlerin -ki bunlara ev demek doğru muydu bilinmez- daha çok

kulübe ya da sazlarla çevrilmiş tek göz barakların bulunduğu şehrin dar ve ıssız sokaklarına saptılar. Yabancı, derme çatma bir deliğin kırık dökük tahta kapısından içeri girdi. Molla aralık kalan kapıdan içeriyi gözetlemeye başladı.

Karanlık odada yaşlı bir kadın ve üç küçük çocuk bir birlerine sokulmuş titreyerek bekliyordu. Yaşlı kadın eski bir örtüyle bohçaladığı küçücük yığını kucağına bastırıyor içinden gelen belli belirsiz iniltileri dindirmek için anlaşılmasız bir şeyler söylüyordu. Bu nasıl bir sefaletti ya rabbi! Yabancı önce köşede duran çalı çırpı ve ne olduğu anlaşılmasız öteberi yığını tutuşturdu. Eski bakır bir tencerenin içinde biraz su kaynattı. Kaynayan suya buğdayları ilave etti ve iyice pişince tencereyi çocuklarla yaşlı kadının önüne koydu. Çocuklar tahammülleri tükenmişçesine tencereye saldırdı ve elleriyle yemeğe girişti. Yabancı bu kez yeninin içinden çıkardığı bir testiden -yol üstünde uğradığı evden tedarik etmişti- eski eğri büğrü küçük bir çanağa biraz süt doldurdu ve yaşlı kadına uzattı. Kadın kucağında tuttuğu tomanın üzerine sardığı paçavrayı bir köşesinden açınca içinden küçücük bir baş belirdi. Kadın eski yaşmağının ucunu süte daldırıp bu ağılamaktan mecali kalmamış zavallı mahlûkun ağzına damlattı.

Molla, günlerdir yaşadıklarını düşünüyor-du. Başından beri kimsenin ses etmediği herkesin sorgusuz sualsiz kabullendiği şu gizemli âdem, davranışlarından kesinkes meczup olduğuna hükmedilir yabancı meğer bir çılgın, bir divane değil...

Peki, ama o biçare köpekten o zavallı ihtiyar kadın ve çocukların durumundan nasıl haberdar olmuştu? Sabahtan akşama elinde sopasıyla kâh orda kâh burada pinekleyen, aklına esiverince sopasını binek yapıp avlunun ortasında döneleyen; hiçbir iş görmeden canının istediği gibi davranması mazur görülen ve kimseyle tek kelam etmeyen bu garip kişi bunları nasıl akıl etmiş nasıl yapmıştı? Düşünceler beynini kemiriyor, zihnini belli bir noktada toplayamadığından dersleri anlayamıyordu. Hoş bir süredir derslere de girmiyordu ya! Bu kafayla yaklaşan imtihana nasıl hazırlanacaktı? Hattı zatında imtihan dahi gözündeki ehemmiyetini kaybetmek raddesine gelmişti.

Gece bağırs çağırışlar arasında sıçrayıp yatağından fırladı. Neler olduğunu anlamak

için avluya koştu. Oda arkadaşlarından biri onun bu şaşkın halini görünce olan biteni anlattı. Öğrencilerin kaldığı hücrelerden birinin tavanı günlerdir yağın karın ağırlığına dayanamayarak çökmüş, olay gece yarısı meydana geldiğinden odada kalan öğrencilerin hiç biri dışarı çıkma fırsatı bulamamıştı. Dergâh halkı göçüğün altındaki canları kurtarmak için büyük uğraş veriyordu. Her can bir fayda sağlayabilmek amacıyla kimi kazmayla kimi kürekle toprak yığınına dönmüş odanın yıkıntılarını kaldırmaya çalışıyor kimi kovalarla, leğenlerle çıkan molozu dışarı taşıyordu. Şeyh Efendi elinde yeşil uzun tespihi sinisini örten bembeyaz sakallıyla; nurdan çehresi mahzun ve endişe dolu gözleri nemli, dairesinin kapısında göründü.

Yağmur gibi gözyaşları yanağını ve sakalını ıslatırken ellerini havaya kaldırarak Tanrı'ya yakarmaya durdu. Halk onun yakarışlarına katıldı ve avlunun içi senalara mazruf kılınan âmin sesleriyle inlemeye başladı. O vakte değin sopasına dayanmış, bakışlarını avlunun ortasındaki havuzun donmuş fiskiyesi üzerinde sabitlemiş ileri geri sallanırlarda bekleyen meczup ötelere malumat almışçasına bir adımda avlunun ortasına doğru seğırtti. Kırmızı, şimşekli gözlerini göğe dikerek kollarını açtı ve semaa durdu.

Döndükçe etekler yelpazelenir Döndükçe gönülde aşk tazelenir...

Bu dönüşle sanki ayakları yerden kesildi. Bu dönüşle yerin ve göğün ayrılığı kalmayıp birleşti. Bu dönüşle âşık ve maşuk bir eksende buluştu. Bu dönüşle kalmadı iman küfür; tekliğe teslim oldu cümle âlem bunca felek, mabudun önünde dize geldi arş, kürsü ve kalem; gayrisine kadir olamayınca lal oldu kelim... Ortalığı yalın bir ateşin ıssız dumanı kapladı.

Yabancı, dergâha geldiğinden bu yana üzerinden hiç çıkarmadığı boz renkli kıldan abasını sopasına geçirip enkazın bulunduğu yere doğru fırlattı. Saplandığı yerden toprak altında kalan talebenin cümlesi derin bir uykudan uyanmış gibi sersemlemiş bakışlarla etrafı süzerek sağ ve esen meydana toplandı.

Sonra ne enkaz kaldı ortada ne altında sıkışık kalanlar ne de onlar için canını dişine takan dergâh halkı. Hepsini bir halkın içinde döne döne yükselip sır oldu. Hu zikri çekenlerin 'hu' larına karışıp hu sesinde göğe ağarken gök kubbede hoş bir seda bıraktılar vesselam.

ÖLÜMÜ GÜZELLEŞTİREN PİR...

**MELÂHAT
ÜRKMEZ**

Bezm-i eleste, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" hitabına, "Evet, Rabbimizsin" diye cevap veren, sonra dünya âlemine gönderilen; et, kemik, kas elbisesi giydirilen ruhlardan birisi olan Hz. Mevlâna aşka bulanmış, bürünmüş rubailerıyla, can yakan beyitleriyle, öğüt veren düşünceleriyle bütün insanlığı kuşatmıştır. Öyle evrenselleşmiştir ki... Hakk'a yürümesinden bu yana yüz yıllar geçmesine rağmen değerinden hiçbir güzellik kaybetmediği gibi mânâ derinliği git gide daha çok anlaşılmakta, bir çığ gibi büyümekte bütün dünyayı kuşatmaktadır... Hele ki insanlığın çıkmazlar girdabında fir fir dolandığı; kin, nefret, hırs, katliam ve gözyaşının ayyuka çıktığı günümüzde onun sevgi, barış, adalet, merhamet, insan ilişkileri nasihatlerine her zamankinden daha çok ihtiyaç duymaktayız. . .

Hz. Mevlâna'nın hayatına baktığımız zaman özellikle Şems-i Tebrizi ve sonrasında ilâhi aşk denizinde döne döne yandığını görüyoruz. Öyle çok yandı ki... Yandı yandı yandı ve Sevgili'ye kavuşmak isteği haddi aştı. Hangi fânî ölümü bu kadar yana yakıla isteyebilirdi ki... Ama o istedi, hem de çok istedi. Ölümü sevgiliyi bekler gibi bekledi, ölümü güzelleştirdi ve adına "Düğün Gecesi" dedi, "Gerdek Gecesi" dedi, "Sevgili'ye Vuslat" dedi. O yüzden bizler de onun ölüm gününü, "Şeb-i Arus" diyerek anıyoruz.

Son yıllarda Amerika'da bestsellerin ilk sırasında ve en çok satanlar listesinde yer alan, hakikatlerle, ince hikmetlerle dolu "Mesnevî" adlı eserinin son cildi ölümünden kısa süre önce bitmiş, bu son olan altıncı cildi de Mesnevî'nin kâtibi olan Çelebi Hüsameddin'e, "Hüsâmî-nâme" adıyla yâd etmiş ve "Ey mânevî er! Mesnevî'nin son cildini de armağan olarak sana sunmaktayım" demiştir. Ancak ilginçtir ki Mesnevî'de 25 bin 618 beyit, Divan-ı Kebir'de daha fazla rubai söylediği halde "Ey Sevgili! Sana söylenecek sözlerin hepsini söyledim. Lâkin sözün aslını söylemedim daha" demiştir. Bu nasıl bir söyleyiştir?.. Böylesine sır yüklü sözler karşısında şaşırılmak elde değil... Bir başka rubaisi daha da şaşırtıcı ve merak uyandırıcıdır;

**"İçimi her gece gözyaşları içinde,
Sessiz sedasız döküyorum âlemlerin Rab-
bine**

**Eğer dökebilseydim içimi lisân-ı hâl ile
Kıyama kalkardı bu şehir ey yâr!"**

Rabbine içini döküp de beyitlerine, rubailerine hâl dili ile dökemediği sırlar neydi? Söyleseydi bütün Konya'yı ayağa kaldıracak giz ve gizemler neydi? Neden söylemedi? Netice şudur ki söylemeden veda etti gitti. . .

Vedalar, gönül gözüyle görenler, kalp gözüyle sevenler için değildi elbette... Değildi ama yine de Hz. Mevlâna'yı beden gözünden irak olsun istemiyorlar, ölümünden bir hafta kadar önce hastalanan Hz. Mevlâna'nın iyileşmesi için ellerinden geleni yapıyorlardı.

16 Aralık 1273 Cumartesi günüydü... Hz. Mevlâna sanki iyileşmişti. Çevresinde bulunanlar, "Hüdâvendigâr'ımız iyileşecek" diye ümitlenmeye başlamışlardı. Oysa o iyilik, bir ölüm iyiliği idi. Akşama doğru yine ateşler içinde yanmaya başladı.

Allah aşkıyla hep yanıyordu zaten... Yandı yandı yandı... Son günlerinde ise kavruarak, bir hiç olarak gidiyordu Sevgili'ye... Ertesi gün, Konya semaları hüznün burcuna gebedi. Âlimin ölümü, âlemi sarsacaktı... Sultan Veled, babasının yatağının başucunda gözyaşlarını gizlemeye çalışarak sessiz sessiz ağlıyor, sevgili babasının ateşler içinde yanan ellerini soğuk sulara batırıyor, yaşlı gözlerini göstermemek için bakışlarını başka yönlere çeviriyordu. Kerra Hatun, kızı Melike Hatun, Çelebi Hüsameddin ve can dostları başucundaydılar. Bütün aile günlerden beri uyku yüzü görmemişlerdi. Hele Sultan Veled, babasının ilk hastalandığı günden beri uyumamıştı. Bir ara Hz. Mevlâna gözlerini açtı, yatağından doğruldu. Yüzünde ilâhî bir neşe, tatlı bir mahzunluk vardı. Başucunda bekleyen oğlu Sultan Veled'e: "Ey Bahaeddin Veled! Babamın adını taşıyan sevgili oğlum... Ben iyiyim artık. Git, yat!"

Biraz dinlen, günlerdir uykusuzsun” dedi. Sultan Veled gitmek istemedi. Babası ısrar edince istemeyerek itaat etti. Belki de ölüm anını Sultan Veled’in görmesini istemiyordu. Belki de o an dayanamayacağını düşünüyordu kim bilir... Can-ı cananı oğlunun arkasından kesik kesik son gazellerinden birini söyledi, “Git başını yastığa koy, beni yalnız bırak. Geceleri dolaşır duran yanmış yakılmış müpteladan vazgeç. Biz geceleri yapayalnız, sabahlara kadar sevda dağları arasında çırpınır dururuz, istersen gel, bizi başıyla, istersen hicrânla bize cefâ et. Sen benden kaç ki sen de benim gibi dertlere düşmeyesin. Sen, dert yolunu terk et de kurtuluş yolunu seç. Biz gam köşesinde gözyaşları dökerek sürünmekte, inlemekteyiz. İstersen gel gözyaşlarımızla yüz yerde değirmen kur. Bizim, kalbi kara taş gibi sert, merhametsiz bir sevgilimiz var. O âşıkları öldürür de kimse ona kanının bahasını sormaz. Güzeller padişahu için ahde vefa etmek gerekmez. Ey yüzü sararmış âşık, sen sabrederek ah dine vefa göster. İçimde ölümden başka devası olmayan bir dert vardır. Ben nasıl olur da ‘Gel, bu derde deva kal’ diyebilirim? Dün gece rüyamda aşk mahallesinde bir ihtiyar gördüm. ‘Bizim tarafa gel’ diye bana eliyle işaret etti. Eğer hakikat yolunda bir ejderha var ise, zümrüt gibi bir de aşk vardır. İşte o aşk zümrütünün saçtığı ışıklarla ejderhayı def et. Artık yetişir bir şeylerden bahsetme, çünkü ben kendimde değilim. Eğer senin hünerin varsa Ebu Ali Sinan’ın tarihini söyle. Ebu’l-âlâ Mu’arrîf’in öğütlerinden bahset”

İyi görünüyordu Hz. Mevlâna. Bu görünüşte sevgili Allah’ına bir an evvel kavuşmanın heyecanı vardı. Artık ebedilik fermanı yazılmış, Hz. Mevlâna bu fermanı çok önceden okumuştur, “Ben o padişah değilim ki tahttan ineyim de tabuta bineyim. Benim fermanımın yazısı ebediliktir...” diyordu.

O gün, 17 Aralık 1273 Pazar’dı. Aralık ayı olmasına rağmen parlak bir güneş vardı. Güneş ağır ağır, nazlı nazlı Takkeli Dağ’ın arkalarına doğru süzülüyordu. Hz. Mevlâna’nın yatağının başında Sultan Veled, sağında Çelebi Hüsameddin, Sipehsalar; solunda Kerra Hatun ve Melike Hatun varlardı. Hz. Mevlâna sevdiklerine yaslanmış, dudaklarında sürekli kelime-i şehadetle, vuslat anını bekliyordu. Seneler seneler önce Belh’te dünyaya gelirken havadan aldığı ilk nefesi, Konya’da havaya iade edeceği son nefesle tamamlayacaktı. İlimle, aşkla, îmanla geçen sayılı nefesler bitmek

üzereydi artık. Buna rağmen hâlâ aklı başında, hafızası yerindeydi. Emâneti sevdiği ve sevildiği Allah’ına teslim etmek üzereyken bile vezinli, kafiyeli, duygulu, içli gazeller söylüyor, Rabbine sesleniyor, “Canı, sen aldıktan sonra, ölmek şeker gibi tatlı. Seninle olduktan sonra, ölüm tatlı candan daha tatlı” diyordu.

Neşeli gazeller de söylüyor, “Eğer mezarımı ziyarete gelersen üstümdeki toprak yağınımı raks eder götürsün. Ey kardeşim meclisime tefsiz gelme! Çünkü Hûdâ Meclisi’nde gamlı olmak yaşamaz. Çimen bağlanmış mezarımda yatmadayım amma ağzım, Sevgili’yi ebeldi sarhoşluğumdan durmadan emmededir” diyor. Sanki ölüm meleğiyle hasbihal ediyor, “Canımı almaya gelmişsin amma ben zaten ölmeyen önce ölmüşüm, neyimi alacaksın?” diyordu. . .

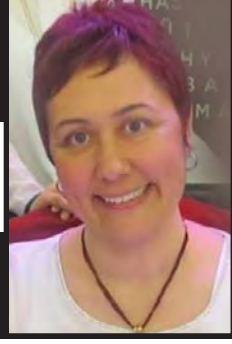
Çelebi Hüsameddin gözyaşlarıyla gönül kanını birbirine karıştırıp mürekkep yaparak elindeki kâğıda söylediklerini yazıyor, “Yarabbi! Ölüm ancak böylesine güzel beklenebilir. Bu ne bekleyiş, bu ne arzu, bu ne tatlı ölüm” diye düşünüyordu.

Hz. Mevlâna ölüm döşeginde son sözlerini söyledikten sonra yine ağırlaştı. Tababette zamanın Câlinusu olan tabipler, Ekmeleddin Nahçıvani ve Gazanfer Tebrizî ilâç veriyorlar, tedavi ile meşgul oluyorlar, çırpınıyorlardı. Nabzını tutup kalp atışlarını sayıyorlar, hayrette düştükleri anda dışarıya çıkıp tıp kitaplarına bakıyorlar, tekrar içeriye geliyorlar, deva bulmak için var güçleriyle uğraşıyorlardı. Ancak sayılı nefes tükendiyse hangi tabip bu nefes sayısını artırabilirdi ki... İlahî doktorun reçetesi karşısında, tıpkı mum ışığının güneş ışığı karşısında yok oluşu gibiydi reçeteleri... Oysa o arada Hz. Mevlâna Ölüm Meleği ile hasbihal ediyor gibiydi. . . Cismi yeşil gezegende; ruhu o meçhul diyarlara doğru asıldıkça asılmaktaydı.

Nihayet yüzü pembe beyaz bir gül zarafetinde tazelenmiş, beklediği Burak gelmiş, arzuladığı âleme gitmek için Burak’a biniyordu... 17 Aralık 1273 Pazar. . . Hz. Mevlâna çınarının son dünya yapırağı nefes vermiş, güneş gurub ederken mânâ güneşi, gönlü aşk içinde, keyfince özlediği bâki âleme gurub etmişti.

Yüzyıllar öncesinden bugüne uzanan bir aşk çekimi. . . Hiç mi eksilmeden sürer gider?.. Eksilmediği gibi evreni kucaklayarak çoğalarak derinleşen bir aşk çekimi. . . Yaşarken bir âlem, rubâilerinde bir âlem, beyitlerinde bir âlem; vefatı ise apayrı bir âlem... İna lillâhi ve inna ileyhi râciün...

İNSANCA TAMAMLANSIN HİKÂYEMİZ

**AYŞE
ÜNÜVAR**

Zamanın kıyasında bir yerlerde kalakaldı insan. Yorulmaktan çok kırıngınlık hikâyesi. Çağın koşullarına ayak uydurma derdi onu öz kimliğinden çıkardığında kalbini kaybettiğini anladı. Oysa insan vasfına ermek kalbiyle hemhal olmaktan geçiyordu. Kalpten duymaz, kalpten görmez, kalpten söylemezlerin yanında zamanın kıyasına kadar adımladı. Yoksa! Yoksa zamanın hızında boğulacak ve tutunacak tek dal bulamayacaktı. Zira diğerleri diye bir kavram üretmişti modern zamanlar. Oysa eskiden diğerleri değil "bizler" vardı. Biz olmayı ne vakit unutmuştuydu insan? Ne vakit can'ın can'a verdiği değer yitip gitmiş de yerini hırs, kibir, açgözlülük alvermişti. Kazanmak, üstün olmak, diğerini geçmek neden bu kadar önemliydi? Hz. Mevlana Mesnevi'de

Bir denizi, bir testiye doldursan

Kismetten fazlasını almaz ey can!* Derken insanın kismetinden fazlasını elde edemeyeceğini ne de güzel vurgular. Yüzyıllar evvelinden bu sesleniş ne iyi gelir yüreklerimize. Öyleyse biraz kulak vermek gerek sözlerin ustasına, Mesnevi'nin kalbe değen, olduran, onduran şefkatine;

Aç gözlülerin göz testisi dolmaz,

Kanaatsiz sedefte inci olmaz. . . *

Kismetinden fazlasına tamah etme, kismetini razı ol! Sana gerekenden fazlasının peşine düşersen özündeki güzellikleri kaybedersin. İnsan özündeki güzelliği yitince neye dokunsa o saflığa zarar gelir. O vakit öz güzelliğimizi korumak, saflığı anlamlı kılmak ve bu duruşu dünyanın hızına karşı kalkan yapmak durumunda olmalıyız belki de. . . İnsan, hız ve haz çağında tutunacak dalı özünde aramalı ki yanılmasın. Kalbiyle baktığında dünyanın kirini görmek, onun oyunlarıyla savaşmak için insan duruluğunu muhafaza etmelidir.

Bilir misin, niye yansıtmaz aynan?

Yüzünden pas silinmemiş de ondan* Der Mevlana, Mesnevinin 34. beyitinde; Özünü sağlam niyetini diri tut ki sen aynasından doğru görünsün görünen. . . Yüzyıllar ötesinden Hz. Mevlana'nın beyitlerine kulak vermek düştü bahtımıza ve gördük ki İnsan gönül kulağı ile dinlerse işittir. Mânâ ehillerinin böyle hoş, gönle değen sözleri çağın hoyratça insanı silkelediği bu devirde bizlere rehber niteliğindedir. Tekno-

lojinin hızla ilerlediği ve insanın kalbine zaman ayıramadığı hatta kalbini hatırlamadığı bu çağda bizlere duru sulara yüzmek durulanmak paklanmak imkânı veren Hz. Mevlana'nın Mesnevisinden birkaç beyit daha düşer mi gönlümüze derken;

İki kamyş, aynı suyu içtiler,

Biri boştur, öbürü yük yük şeker* Değiverir Hazret Uzaklardan; Belki de dünyanın kabuk değiştirdiği bu dönemde insan biraz kenara çekilmeli ve özündeki insan olma düsturunu ifşa edebilmeyi başarmalı. Her insan kendi alınına yazılanı kalp diliyle okuyup vasıflarını en iyi şekilde kullanarak, evrenin iyiliği için bir şeyler yapmalı! Belki de dünyanın iyileşmesine katkıda bulunmak hepimizin elinde. Aynı dünyada iki kamyş isek bizler en doğru en dolu en faydalı kamyş olmayı seçmeliyiz! Bu çok zor olacak belki zira;

Yeni bir tuzağa düşeriz, her an,

İster simurg olalım, ister doğan* Der Mevlana Mesnevi'nin 382. beyitinde. Dünyanın tuzaklarından kaçmaktan öte tuzaktan yana olmamak derdine düşmeliyiz bu hikâyede. Çünkü asıl hikâye insan belki de. O halde hikâyeyi doğru, anlamlı ve adilane tamam etmek adına sürmeliyiz yaşamı ve hikâyeyi diğerlerinin hikâyesine eklemeliyiz ki insan kalma görevini tamam kılalım, belirsiz görünen ama alnımıza yazılı bu kader hikâyesinde. Çağın koşullarına rağmen insan, insan kalma hikâyesini insanca tamamlamalıdır. Tanrı da bizden bunu ister zannımca. Velhasıl olanca hızıyla devam eden yaşamın ağır şartlarına rağmen manaya çağırın seslere kulak kesilmeli ki insan kalbini kaybetmesin. . .

Sandin ki, bu işte bulanıklık var,

Süzülmüşte kir ve tortu ne arar?*

Sen sen ol ayıkla, art kendini dünyanın, insanın ve kendinin tam olmayan hallerinden. Art ki kalpten duyabilisin ve insanca tamamlayabilisin kader hikâyesini. . .

(*Mevlana Celaleddin

Rumi, Mesnevi, I.Cilt. Nazmen Çev; Ziya Avşar)

KİTABINI OKU

"Aşk, Allah'ın Sırlarının Usturlabıdır*" buyurur Hz. Mevlâna. Yolun temeli, ışığı aşktır.

Yine "Sözde kalan bilgi ruhsuzdur... Her bilgi kitap okunmakla elde edilemez... İnsan, durmadan, aralık vermeden yüzlerce cilt kitap okusa, Allah takdir etmedi ise hatırında hiçbir şey kalmaz; Fakat o kişi Allah'a kulluk eder de, iyi ve insanlara yararlı olursa, bir kitap bile okumadan, kendi içinden, kendi gönlünden görülmemiş, duyulmamış nadir bilgiler elde eder." der. "Taklitten doğan zahiri bilgiden; sahibine yük olan bilgiden, faydasız ilimden" bahseder." (Mevlâna, Mesnevî'den Seçmeler Cevâhir-i Mesneviyye 1, Hazırlayan: Şefik Can, Ötügen, İstanbul 2001, sf. 196,199, 200)

Hakikat Yoluna, sadece kitaplar yoluyla erişemeyiz. Ancak onlar bize muhakkak ki bir zemin, fikir, yön verir.

Nitekim göreceli bile olsa; bizden beklenen, idrak, tefekkür, muhasebe gibi kabiliyet ile melekelerde herhalde kitapların katkısını, onlara dayanan bir bilgi birikimi ve eğitim sürecini, zihni verim gibi özellikleri, neticeleri inkâr edemeyiz.

Unutmayalım ki Hz. Mevlâna da bir müderrisi. Toplumların ilerlemesi, inşası elbette, kitapsız(ilimsiz) düşünülemez.

Fakat, sadece "fizik âlemi gören, ötesine geçemeyen cüzi akıl" da, bir noktada tıkanır kalır. Farklı bir saha ve ilim vardır.

Tasavvuf alanındaki yetkin çalışmalarıyla tanıdığımız Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç, konu-

HÜZEYME
YEŞİM
KOÇAK

ya ilişkin şunları söyler:

"Bu arif insanın (Mevlâna'nın), akl-ı cüzî'ye sahipken akl-ı cüzî'yi tenkit ettiğini, kitaplara sahipken sadece kitabî bir talim ve tedrisle hakikatleri elde edebileceğini zannedenleri tenkit ettiğini görmekteyiz. Çünkü ona göre okunacak gerçek kitap 'insandır'. Elimizdeki bütün yazılı, basılı kitaplar o insanı bize tanıtmak için yardımcı olacak kitaplardır. Şayet insan elimizde yoksa o kitaplar konuşmaz olurlar. O kitapların anahtarı insandadır. Kaynağı "ikrâ' kitabek" yani 'Kitabını oku' olan bir anlayıştır bu. Bu bir Kur'ân âyetine telmihtir. Şunu unutmamalıyım ki, 'ikrâ' denildiğinde ne Hz. Peygamber'in ne de ashab-ı güzînin elinde yazılı (mek-tup) bir Kur'ân-ı Kerîm vardı.

O zaman emredilen neyi okumaktır, onu da araştırmak gerekiyor." (Mahmut Erol Kılıç, Tasavvuf Düşüncesi, Sufi Kitap, İstanbul 2014, sf. 158, 159)

Belki de insanın kendi bulması, okuması, geliştirmesi icap eden, hususî kitabına ulaşması elzem gelmektedir.

...

Daha ziyade, şiiriyle bizlere hitap eden Hz. Mevlâna'nın, kuru kuruya **kitap okumak** yal-

nızca onlara istinat etmekle değil; tasavvufa dair teorik **bir kitap yazmakla** alâkalı da bazı gecikmeleri vardır.

Neden böyle bir eser yazmadığını soran bir dostuna verdiği cevabi mektupta şunları söyler:

“...Şüphesiz cismanî işler ve olaylar dünyanın kendisinden daha az ve önemsiz olmakla birlikte, fıkıhla ve zâhirî amellerin esasları konusunda halka rehberlikle ilgili binlerce kitap yazıldı. Bununla birlikte bütün meseleler yazılıp çizilmedi; hâlâ zahiren çareleri izah edilmemiş ve kitaplarda bulunmayan işler olup bitmekte. Zâhirde hallerin kesretinden ve sürekli şekilde yenilenmesinden ortaya çıkan bu bir avuç zâhirî, cismanî olay derli toplu sistematik bir şekilde açıklanamazken, zâhirle karşılaştırılması mümkün olmayan bâtınî ve ruhanî meselelerin temellerini ben nasıl açıklayayım? Aslında zâhirî haller iki üç fasıl altında el alınıp tartışılmıştır; ancak bu iki üç fasılın sonu gelmez. Bir fasıl geçmişin hâllerini, ikincisi şimdiki hâli, üçüncüsü de gelecekteki hâlleri ele alır. Fakat hangi fasıl okursan oku, sonuna hiç bir zaman ulaşamazsın. Bu üç fasıl da cüz’î aklın yordamıyla yazılmış ve küllî aklın levhasında eksiksiz ve tam olarak açıklanmıştır. Fakat bu üç fasıl dışında yer alan bâtın hâllerinin bu fasılların içinde olması nasıl beklenebilir? Zira onlar ikiden de üçten de alabildiğince uzaktır ve onlardan mütemadiyen kaçarlar.

O hâlde velinimetim –daima velinimetim olarak kalmanı dilerim- sen bu ikiden ve üçten kurtulup bâtın âleminde sürekli olarak birbiri-

ni takip eden hâlleri müşahede edebilirsin İnşallah. O zaman her dem yeni ve taze olarak kalırsın ve muhayyilen de kayıtlamalardan, tahsis etmelerden, sınırlama ve kestirmelerden tamamen uzak ve beri olur.

Şu duacıya zuhur eden bu mânâlar yüzünden senin iki üç satır yazma emrini yerine getiremiyorum. Bu konuyla ilgili anlatmak istediklerim yazıya dökülecek şeyler değil, Allah’ın izniyle ancak şifahî olarak anlatılabilir. (Mektûbât)” (William C. Chittick, *Sufî'nin Aşk Yolculuğu, Mevlâna'nın Manevi Öğretisi, Litera Yayıncılık, İstanbul 2016, sf.180-181*)

...

Bilmekteyiz ki, kalplere, içe dökülen, filizlenen, inşirah veren nice soylu cümleler yazdı Hz. Mevlâna.

İnsana, nasiplisine “Kâmil bir eser” olma uğrunda türlü güzellikler, katkılar sağladı, yol açtı.

Büyük Bilge, ilhamını, mesnedini Kutsal Kitabımızdan alan şaheseri Mesnevî için şunları söylemektedir:

“Dünya durdukça, insanlar yaşadıkça, Mesnevî'nin şiiiri de yaşar durur; okunur; zevk alınır. (Mevlâna, *Mesnevî'den Seçmeler Cevâhîr-i Mesneviyye 2, Hazırlayan: Şefik Can, Ötüken, İstanbul 2005, sf. 548*)

Bunun en canlı misalini, sayısı gittikçe artan takipçilerinde, sevenlerinde ve zamanı mekânı aşan, cihansümul sesinin yankılandığında, yükselişinde görmekteyiz.

*(Astronomi ölçümlerinde kullanılmış tarihî bir ölçüm cihazı)

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet
Sevgi

MEVLÂNÂ VE MENKİBE

“Mesnevî” okunmazsa Mevlânâ menkıbeye bürünür,
Menkıbelerde de gerçek değil, muhayyel Pîr görünür.

Ahmet Sevgi

SERENDİP MUHACİRİ GÜL

"Bir kez gönül yıktın ise, kıldığın namaz değil" der Yunus Emre Hazretleri ve başka bir kıymetli satırında ekler ki "En büyük ibadet sevebilmektir." Sevmekten murat kıymeti kıyamete kadar sürmeyecek olan nesnelere ya da kimseleri sevmek olmamalı. Mevlânâ hazretlerinin ise kalp kırmanın Kâbe'yi alt üst etmekten daha kötü olduğunu söylerkenki dayanağı, Kâbe'yi yapanın bir âdemoğlulu iken gönlü yaratanın Allah olmasıdır. Bedenin pek çok yükü kaldırmaya mecali varken gönlün her sözü kaldıramayacağı da onun dilinden bir başka misaldir.

Binlerce beyit, söz ya da nesir bu konunun hacmiyle şekillenmiş oysaki anlatmaya yetmemiştir. Kelimeler cümlelere dönüşmekle tükenmez ya, mânâyı tam anlamıyla anlatmak kulton harcı değildir. Bu dünyanın seyri sadece bir pencere, bir kez bakıp gidene kadar sevmeyi anlatmak bitirilecek iş değildir. Ömründen sonraya bir eser bırakanlar müstesna... Onlar bitirmese de tamam etmeye en çok yaklaşmış olanlardır. Eser dedimse sayfalarca külliyyatı karınca izi sananlar, mermere bir çekiç vuramayanlar, taş taş üstüne koyamayanlar da bu zümreye dâhildir. Öyle ki meyve bile beklemeden bir ağaç dikmiş, bir canı kurtarmış, bir hayvana su içirmiş kişinin bu sözün başköşesinde yeri vardır. Kafese hapsettığı kuş öldü diye üzülenler, bir çiçek yeşermedi diye güneş ile sudan hesap sormayanlar, bir bebeğe bakarken sebepsiz yere gözleri dolanlar ise sevmeyi anlatmaya hiç başlamasa da herkesten çok anlamış olanlardır.

Bunca girizgâh, bir hikâyeyi anlatmak için yeterli olmalı.

İçimde bir mesele var, kırk düğüm, kırkının da hükmü kördüğüm, üstelik ne olduğunu henüz benim de bilmediğim bir mesele. Günlerden birinde Mevlana hazretlerinin bahçesinde daha evvelden hiçbir yerde görmediğim türde bir güle rastladım. Dalında üç gonca, üçünün de rengi yanaklarımdan hallice... Bir kış vakti Mevlana hazretlerine altı heybetli zat tarafından taa Serendip'ten getirildiği söylenen bir demet gülün âhir zamanı olmalı. Rengi ile kokusu, toprak ile yağmurda muhafaza edilmiş, yedi asırdan fazladır kimileri dalından goncalar almış, kimileri dibine sular damlatmış, kimileri yanından geçerken dönüp de bir kez bile bakmamış... Gül ağacı hiç kimseye aldırmandan asırları aşmış, Mevlana

AYŞE
YILMAZ

hazretlerinin huzur makamından bir adım bile uzaklaşmamış... Üzerine belki bir haçlı askeri basıp geçmiş, bir Moğol kansız yapraklarını ateşe vermiş, iki Türk alpy yanı başında güreş tutmuş... Serendip muhaciri gül ağacı ayaklarını arza, gözlerini arşa dikip istifini bile bozmamış.

Değil mi ki lâ ile illâ arasında bir nefeslik mesafe var. O halde bu söylediklerim neden olamaz olsun ki.

Gül ağacının üç gülünü dokunmaya bile kıyamazken koparacak değildim. Oysa kalbimle derip üç güzele hediye ettim. İlki Kira Hatun'a, ikincisi Kimya Hatun'a, üçüncüsü Melike Hatun'a. Ah ne olurdu bu dergâhta ömürleri gelip geçmiş olan bu kadınları bir kez olsun görebilseydim. Mevlana hazretlerini sözlerinden ve tasvirlerden değil, onların dilinden dinleseydim. Kira Hatun, gül yüzlü Melike'yi dünyaya getirirken bir elinden de ben tutsaydım. Diğer elini tutan Kimya'nın endişeli gözlerine bakıp "Korkma" deseşydim. Üçünüzün de adı asırlar sonra anılacak. Taşın bedeninden suyun tenine kadar her yerde bu üç kadının hikâyesi yazılacak. Kapalı kapılar ardında olanlar, kıyamete değin gizli saklı, oysaki kalplerinin güzelliği garbı, şarkı, şimali ve cenubu boydan boya kapladı. Her duyan inandı. Kimse yanlışlığına ihtimal bile vermedi. Adları, eşleri ya da evlatları oldukları kimseler kadar ünlenmese de onları kimse unutmadı.

Kira Hatun, Mevlana hazretlerine kıştan sonra gelmiş bir bahar, dergâhta yanan bir çerağ, hem bu dünyanın hem de ahiretin nimeti oldu. "Eğer sensiz beni cennete çağırırsalar, cennet sahrası yüreğimi sıkır" demiştir Mevlana hazretleri. Bu beytini anlatamadığı daha ne vardır ki benim bu sayfalara yazacak olduğum?

Melike hatun, Mevlana hazretlerine, cennet kapıları açtı. Öyle böyle değil, nihayetinde mahiyeti hadislerle övülmüş bir kız evlattı. Kimya'ya gelince bütün hikâyelerin en muğlak yerine kurulmuştu onun tahtı. Kalbine bir aşkın yatırı vardı ki, ömrünün sonuna kadar bu yarıda dualar etti. Şems ile Alaeddin girdabında gidip geldiği

yazar kaynaklarda. Aşkın kimin bahtına düştüğünü bu düzmece kaynaklardan öğrenmek ne mümkün? Gündüzün gecesinden, Mevlana hazretlerinin bahçesinden, Mesnevi'nin hecesinden nasiplenmiş Kimya Hatun, anlatanı kendisi olmayan bütün hikâyelerde eksik ya da yanlış dile gelmiştir. Kesin olduğu herkesçe kabul görmüş tek gerçek, gönül ile bahtının sahibinin aynı kişi olmadığıdır.

Nihayetinde, Kira ile Kimyanın ve Melike'nin zaman aynı değilse bile yaşadığı dünya bizimki ile aynı dünyaydı. Adı dünya ise de tamamı bu kelimedenden çok daha fazlasıydı. Fakat dünyanın itibar hanesine yüklenen hiçbir anlam, insanı ahiretten korumaya yetmiyordu. Tek bir kelime şikâyetten affa, suçtan yakarışa, yalandan hakikate geçmek için yetmezken bütün bunlar dünyanın kalbinde olup bitiyordu. Brakalım asırlar evvelki hikâyeyi, aklımızın henüz bu gerçeği anlamaya bile gücü yoktu.

Gönül kırmak ile sevmeyi aynı sayfalarda anlatmaya yeltenişim dünyada öğrendiğim cüretkârlığın eseri. Değil mi ki cennette kimsenin

acelesi yoktu ve kimseler meramını anlatmak için cümleyi cümleye karıştırmaya gerek duymayacaktı. Bu dünyanın cerahati, sevgisizlik, gönül kırmak, ayaklarına cennet serilmiş bir kadının canına kıymak... Anlatmaya yetecek kelimelerim yok, ancak yeltenebilirdim. İnsanoğlu bilse hâlbuki bütün kötülükleri yapmaya gücü yok, sadece kendisini cehenneme hazırlayabilirdi.

Mevlana hazretlerinin bahçesinde gördüğüm Serendip muhaciri gülün karşısında bütün bunları düşündüğüm gün, kalkıp giderken bir nefeslik kokusunu içime çekmeyi unutmadım. Oysa kalbimin yorgunluğunu bu bahçede bir yatora bırakıp gidemedim bile. Sayfalarca külliyatı karınca izi sananlar, mermere bir çekiç vuramayanlar, taşı taş üstüne koyamayanlar gibiydim ben de. Sayfalarca yazıp yine de meramını anlatamayanlar zümresinden... Çelebiyan kapısının eşliğinde gördüğüm bir köpeğin başını okşamaya da yetmeseydi gücüm, sevmeyi bilmekten bihaber, zalimler sofrasında zulme etmek bandıranlardan olurdum.

BİŞNEV!

"Şu toprağa sevgiden başka bir tohum ekmeyiz, Şu tertemiz tarlaya başka bir tohum ekmeyiz biz..."

Sayırsız yıldızları bağrına basmış olan gökyüzü, hudutsuz ve çok büyük olduğu halde Allah'ın kudreti etrafında bir değirmen taşı gibi döner durur.

Ey can! Sen de böyle bir Kâbe'nin etrafında dön! Ey dilenci; sen de nimetlerle dolup taşan böyle bir sofranın etrafında dolaş!

Kâinatı yoktan yaratan Allah'ın aşkı ile mest oldun! Artık elin ayağın bir işe yaramaz. Bu yüzden sen onun aşk meydanında elsiz, ayaksız top gibi yuvarlan!

Etten, kemikten bir yığın, bir gölge varlık olan beden değil de gönlün; dönen dolaşan bir kişi, dünyanın canı olur; gönüller kapan bir güzel haline gelir.

Baştanbaşa gönül kesilen, gerçekten âşık olan kişi pervane olur da aşk mumlarının etrafında döner durur. Çünkü onun maddî varlığı, bedeni balçıktan yaratılmıştır ama gönlü ateştedir, alevdendir.

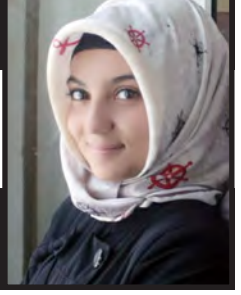
Her cins kendi cinsine meyleder. Her yıldız göğün etrafında döner. Çünkü cins cinsi ile anlaşır, onunla safa bulur, huzura kavuşur. Mıknatıs nasıl demiri çekerse, benlikten kurtulan, yok olan kişi de yokluğa kapılır, yokluğun çevresinde döner, dolaşır.

Ey zavallı insan! Senin varlığın Hakk'ın varlığı önünde yoktur. Yoktan ibarettir. Sen var gibi görünen bir yoksun. İşte bu hakikati anlarsan şaşılıktan kurtulursun.

Biz Hakk'ın nuruyuz, Hakk'ın aynasıyız. Şu halde kendi kendimizle ne diye çekişip duruyoruz? Bir aydınlık, bir aydınlıktan neden böyle kaçıyor? Haydi, şu benlikten kurtul, herkesle anlaş, herkesle hoş geçin. Sen kendinde kaldıkça, bir habbesin, bir zerresin; Fakat herkesle birleştin, kaynaştın mı, bir ummansın, bir madensin!

Aklın varsa bir başka akılla dost ol da, işlerini danışarak yap... Bir katre olma, kendini deniz haline getir, Mademki denizi özlüyorsun, katreliği yok et gitsin.

BÜŞRA YEŞİLBAĞ

Beri gel, beri! Daha da beri! Niceye şu yol vuruculuk? Mademki sen bensin, ben de benim, niceye şu senlik benlik..." (Mevlana Celâlettin Rumi)

Ben ki bir katreyim. Umman olmak için kendini öz suyu ile besleyen... Kendine kendinden katıp, damlalıktan kurtulmayı bekleyen... Ey aciz ben, âcizane ben... Bu faninin koynunda kıvrılıp hülyalara dalma-ya çalışsan ben... Geçiciliğin, yok oluşun farkında olmadan yaşayıp gitme umuduna sarılarak günleri ömürden bir bir döken ben...

Gerçekten âşık olduğunu sanıp, bu yaşamın serabına kapılmış pervane gibi dönen, süveyda odunun gönülde yandığını unutup, uyur bir uyanıklıkta yaşamaya çalışsan, şu koca evrenin içinde varlığını marifet sanan ben...

Yoksun! Yok ol ki, varlığın olsun. Sen şu koca evrenin içinde bir iğne deliğine bile sığamayacak küçüklükte bir yere dahi sahip olmayan göçebe misafir... Çeşitli lügatlerin anlamsız tek harfisin. Hakk'ın nuru ile anlam bulan, onu yansıtan bir tılsımın sadece...

Sayırsız yıldızları bağrına basmış gökyüzü, sonsuzluğu ve karanlık içine hapsettiği hazinesi ile görkemini gözler önüne sererken dahi yüzlerce gök cisimlerinin yaratıcının etrafında, onu zikrederek tavaf ettiğinden habersiz; bu büyük sonsuzluğun içinde kendi zikrini sevdanın yollarına düşmüş sanan ben...

Gönül dergâhının önünde ömrünü odun taşıyarak yüreğinin ateşini harlamak, sevdasını ısıtmak için uğraşsam da gücü yetmeyecek bitap düşecek olan ben... Dizleri üzerine çökmüş rabıtaya duran, şeyhinden yardım istemeye yüzü olmasa da Allah'tan feyz almayı uman dilenci...

Çöllere saçılmak isterdim, minicik bir kum tanesi olarak... Yüz rüzgârı olmak is-

terdim, gece esen, gönlü kırılmış insanları okşayan... Şu evrende cansızlığa can katacak, yok oluşta var olacak... Dizleri nasır tutan, dili zikirden suya hasret, gözleri karanlıktaki aydınlığa ulaşmak isteyen, beyni akleden...

Ey can! Ey zavallı ben! Bişnev!

Hepimiz ölümü bekliyoruz. Ölüm kavuşma olarak düşünülünce ne hoş, ne de güzel... Korkulacak, dehşete düşecek bir şey değil. Senin ölümün senin için büyük, fakat insanlık için çok küçük bir hadise...

İnsanlık nerede? Daha insanlığı öğrenmeden, manevi âlemde abdal olmak da ne haddine... İnsanlık mı kaldı? Elimizde kalan son insanlığı da bakkal amcanın veresiye defterine yazması suretiyle dünyanın kaybolan meziyetlerine satmış olduk. Hepsi bitti.

Kulak ver Mevlana'nın sözlerine... **"Biz Hakk'ın nuruyuz, Hakk'ın aynasıyız. Şu halde kendi kendimizle ne diye çekişip duruyoruz? Bir aydınlık, bir aydınlıktan neden böyle kaçıyor? Haydi, şu benlikten kurtul, herkesle anlaş, herkesle hoş geçin. Sen kendinde kaldıkça, bir habbesin, bir zerresin; Fakat herkesle birleştin, kaynaştın mı, bir ummansın, bir madensin!"**

Bişnev! Dinle! Bişnevin başındaki "B" ile Bismillah'ın başındaki "B" aynıdır. Her

şey besmele ile başlar ve tüm kâinat onu dinler.

Bir ayağımla şeriatta sabit, diğer ayağımla yetmiş iki milletle beraberim ben... Yüreğimle İslam'a vurgun, Bütün dinlerin bilincindeyim ben...

İnsan-ı kâmil evrenin özü... Gönül toprağına sevgiden başka bir şey ekme! Kâinatı yoktan yaratan Allah'ın aşkı ile mest ol. Dinle! Dinle ki sessizliği duymayı unutan kulakların, işitecek başka bir kapı bulsun. Ölüm gününü, bir kavuşma olarak hisset ve düğün günüdür de...

(Şeb-i Aruz haftasına ithafen...)

MESNEVİ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

مثنوی ما دکان وحدتست
غیر واحد هر چه بینی آن بتست

Mesnevî'miz vahdet dükkânıdır. Orada birden başka ne görürsen puttur.

(Hz. Mevlânâ)

VAHDET DÜKKÂNI

"Mesnevî"miz vahdet dükkânıdır, buyurun.

Metâmız put değil birliktir, duyurun!

(Ahmet Sevgi)

MESNEVİ'DE HAYVAN KARAKTERLER

ANUŞ
GÖKÇE

Hazreti Mevlana, Mesnevisinde anlatmak istediği konuları bazı hayvanları konuşturarak temsili olarak verir. Bu anlatım şekliyle hem eserine estetik bir güzellik vermeye çalışmış hem de okuyucuyu sıkımsadan daha kolay anlamalarını sağlamayı amaçlamıştır.

Hiz. Mevlana Mesnevisinde kullandığı hayvan hikâyelerini Hintli filozof Beydeba'dan almıştır. Büyük İskender M.Ö. 330'da Asya seferine çıktığı zaman Hindistan Padişahı çok endişelenir ve tedbir almak gayesiyle ünlü filozof Beydeba'dan nasihat ister. O da hayvan sembollerini kullanarak Kelile ve Dimne'yi hazırlar ve hükümdara sunar. Bu hikâyeleri Beydeba'dan aldığı Hz. Mevlana mesnevisinde belirtmektedir.

Mesnevîde kullanılan hayvan karakterleri: Eşek, aslan, yılan, fare, tavşan, kurbağa, öküz, bülbül, papağan, kurt, ayı, tilki, deve, tavuk, kaz yavruları, çakal, fil, horoz, sivrisinek, karga...

Papağan, karga, çok akıllı hayvan olarak simgelenir. Tilki ise kurnazlığıyla ünlüdür. Kurt ise ağgözlüdür. Akrep hain, kurbağa ise saf karakterdedir. Eşek, öküz, ayı, deve, tavuk ve kaz ise ahmak karakterdedir.

Hiz. Mevlana, aslanı ormanların kralı, tevekkül sahibi olmakla beraber çalışmayı seven, biraz da aptal bir varlık olarak tanıtır. Tavşanı ise çok akıllı olarak nitelemektedir. Bunu hikâyesinden dinleyelim.

Güzel bir ovada av hayvanları, aslan korkusundan keşmekeş içindeydiler. Çünkü aslan ha bire pusudan çıkıp birisini kapıyordu. O otlak hepsine tatsız tuzsuz geliyordu.

Hileye başvurup aslana geldiler: Biz seni gündelik yiyeceklerle doyuralım, bundan böyle av peşine düşme de bu otlak bize zehir olmasın dediler.

Aslan, peki, ama vefa görürsem, hileye uğramazsam...

Hepsi: Ey her şeyden haberdar olan bilge, çekinmeyi bırak. Çekinme insanı kaderden kurtaramaz dediler. Çekinmekte darmadağınlık ve kötülük vardır; var git tevekkül et.

Aslan, evet ama kullanın Rabbi ayağımızın önüne bir merdiven koydu, dedi. Ayağım varken kendini nasıl total edersin? Pençen varsa pençeni nasıl saklarsın? Tevekkül edeceksen

çalışmakta tevekkül et, ekin ek, ondan sonra Cebbar'a dayan.

Aslan bu türden çok delil söyledi ve o cebri de bu cevaba kıldılar. Tilki, geyik, tavşan ve çakal cebri ve dedikoduyla bıraktılar. Bu biatte zarara uğramamak için kükremiş aslana söz verdiler. Her günün nasibi zahmetsizce ona gelecek, başka bir isteğe ihtiyacı kalmayacaktı. Kura kime çıkarsa sırtlan gibi günü gününe aslanın yanına koşuyordu. Bu kadeh dönüp dolaşıp tavşana gelince, tavşan "Bu zulüm ne zamana kadar devam edecek?" diye haykırdı.

Tavşan, "A dostlar bana süre verin de hilem sayesinde beladan kurtulun." dedi. Hilemle canımız aman bulsun, bu hile çocuklarımıza miras kalsın.

Topluluk ona; "A eşek, kulak ver de tavşan gibi davran, haddini bil" dedi.

Tavşan, "A dostlar, Allah bana ilham etti. Bir güçsüze güçlü bir tedbir nasip oldu." Dedi.

Av hayvanları ondan sonra tavşanın düşüncesindeki sırrı sordular.

"A çevik tavşan, aklındaki ortaya koy." Dediler.

Tavşan, her sırrı söylemek olmaz, bazen tek çift çıkar bazen de çift tek çıkar, dedi.

Tavşan aslana gitmeyi bir süre geciktirdikten sonra pençe savuran aslanın yanına vardı. Aslan, tavşan gitmekte geç kaldığı için toprağı kazıyor, kükrüyordu.

Ateşlenen, kızıp köpüren aslan, uzaktan o tavşanın geldiğini gördü. Tavşan huzura varıp yaklaşınca aslan, "A nabekâr, ben ki filleri parça parça etmişim; ben ki erkek aslanların kulağını burmuşum. Bir tavşan parçası kim oluyor da böyle bizim emrimizi yerlere atsın." dedi.

Tavşan, "El aman, ululuğun elverir de bağışlarsan özrüm var." dedi.

Aslan, "Ey ahmaklardan arda kalan, ne özrü? Şahların huzuruna bu zamanda mı gelinir?"

Tavşan, dinle, dedi. Eğer lütfâ layık olmazsam, kahr ejderhasının önüne başımı koydum. Kuşluk vakti yola çıktım, arkadaşımın padişah-

hıma doğru geliyordum. O topluluk senin için başka bir tavşanı da bana eş ve yoldaş etmişti. Yolda bir aslan kulunuza kastetti. Size gelmekte olan bu iki yoldaşa sataştı. Ben ona: Biz padişahlar padişahının kuluymuz; o dergâhın küçük kötelleriyiz, dedim. O aslan, "Padişahlar padişahı da kim oluyor? Utan, benim katımda her olur olmazı anma! Sen ve arkadaşın kapımdan dönerseniz, seni de padişahını da parçalarım." dedi. Ona, "Bırak, bir kez daha padişahımın yüzünü göreyim, senden ona haber götürüyem, dedim"

"Yoldaşımı yanımda rehin bırak, yoksa sen benim töreme göre kurbansın" dedi.

Ona pek çok yalvardık, fayda etmedi. Arkadaşımı alıp beni yalnız bıraktı. Arkadaşım semizlikte benim üç katımdı; hem alımda hem güzellikte hem de bedende benden üstündü...!"

Aslan; "Bismillah, gel bakalım, nerde o? Doğru söylüyorsan düş öntüme" dedi.

Tavşan onu tuzağına doğru götürmek için bir kılavuz gibi öne düştü. Nişan koyduğu bir kuyuya doğru gittiler. Derin bir kuyuyu ona tuzak yapmıştı. Bu ikisi kuyunun yakınına kadar gittiler.

Onun hile tuzağı aslana kement oldu. Ne tuhaf bir tavşan bu aslanı kapıp götürüyor. Aslan kuyuya yaklaşınca tavşanın yolda geri kaldığını ayak sürüdüğünü gördü.

"Sen neden ayak sürüdü? Ayağımı sürüme, öne geç dedi.

Tavşan; "Ayağım nerede? Elim ayağım keldi. Canım titredi, yüreğim yerinden oynadı." dedi.

Aslan ona, "Sen hastalık nedenlerinden 'demem o ki diye', şu özel nedeni söyle" dedi.

Tavşan "O aslan bu kuyunun içinde oturuyor. Bu kalenin içinde afetlerden güvendedir." dedi.

Aslan, "İleri çık! Darbem onu kahreder. Sen bak bakalım, o aslan orada mı?" dedi.

Tavşan, "Ben ateşten yanmışım. Ancak sen beni kucağına alırsan, ey kerem sahibi, senin desteğinle gözümü açıp ona bakabilirim." dedi.

Aslan onu kucağına alınca, tavşan aslanın korumasında kuyuya kadar ilerledi. Kuyunun içinde suya bakınca, aslanın ve onun yansıması suda parıldı. Aslan suda kendi yansımasını gördü. Kucağında semiz bir tavşan olan bir aslan suda parladi. Düşmanını suyun içinde görür görmez tavşanı bırakıp kuyunun içine sızdı. . . (Mesnevi, 1. Defter, s.45 vd)

Kartal, normalde yırtıcı bir kuştur. Onu özel bir kuş yapan durumu ise Hz. Peygamberin hayatını kurtarmış olmasıdır. Şöyle ki: "Bir gün

kâfir kadının biri Hz. Peygamber'i sınamak için kucağında süt emen bebeğiyle birlikte huzura vardı. Bebek, "Allah'ın selamı üzerine olsun ey Allah'ın elçisi, biz sana geldik." dedi.

Annesi öfkeyle, "sus" dedi ona, böyle şehadet etmeyi kim soktu kulağına?

Bebek, "Önce Hak, sonra Cebrail öğretti. İfadede de Cebrail'le beraberim. Cebrail başımın üzerinde durmuş, bana yüz türlü yol gösteriyor. Bana Resul'ün vasfını öğretiyor. Bu yüceliş sayesinde beni alçaklıktan kurtarıyor." dedi. Sonra Peygamber bebeğe; "A süt çocuğu senin adın nedir?" diye sordu.

"Adım Hak katında Abdülaziz, ama bir avuç namerde göreyse Abdüluzza'dır. Bu peygamberliği veren hakkı için ben Uzza'dan uzak, bizar ve beriyim." dedi. Bu esnada annenin burmuna da cennetten kokular gelmeye başladı. İkisi de "Düşme korkusundan bu koku uğruna can vermek yeğdir" dediler.

Bunlar olup iterken Hz. Muhammed Mustafa, yükselen ezan sesini duydu. Bir su istedi ve soğuk suyla elini yüzünü yıkayarak abdest aldı. İki ayağını yıkayıp ayakkabısına yönelmişken bir ayakkabı kaçınıcı ayakkabısını kaçırdı.

Güzel sözlü Peygamber tam elini uzatmıştı ki bir kartal, ayakkabıyı elinden kaptı. Kartal ayakkabıyı rüzgâr gibi uçurdu. Aşağıya çevirince ayakkabıdan bir yılan düştü. Bu inayetle kartal, Peygamberin iyiliğini istemişti.

Sonra kartal ayakkabıyı geri getirip; "haydi al, namaza git. Bu küstahlığı yapmak zorunda kaldım. Yoksa edebimden boynum kıldan incedir."

Bunun üzerine Peygamber teşekkür etti. "Cefa olarak gördüğümüz aslında vefaydı. Ayakkabımı kapıp kaçtığına rahatsız oldum. Sen üzüntümü giderirken ben üzülüm. Allah gizli olan her şeyi bize gösterse de o anda kalbim kendisiyle meşguldü."

Kartal, "Gaflet baş göstermesi uzaktır senden, o gizli şeyi görüşüm de senden yansımıştır." dedi. (Mesnevi, 3. Defter, s.361)

Hz. İbrahim, Cenab-ı Allah'ın canlıları nasıl öldürüp dirilttiğini merak etmesi üzerine dört kuş alıp kesmiştir. Bu kuşlar; kaz, karga, tavus, horozdur. Mesnevi'de, kaz hırsı, horoz şehveti, tavus gurur, makam, mevkii, karga da uzun ömrü ya da uzun emeli temsil eder. (Mesnevi 5. Defter, s.542)

Mesnevi'de hayvan karakterlerinin hepsini anlatmaya imkân yok. Sayfamız sınırlı olduğu için sizlere birkaç tanesini ömekleyerek aktarmaya çalıştık.

Mutlu okumalar. . .